Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n lausunto talousvaliokunnalle

VIITE: HE 97/2021 vp hallituksen esitys laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

KULTA ry: sulkukorvausta ei pitäisi kytkeä seiniin

Tiivistelmä: kaikki tuet koronan runtelemalle kulttuuri- ja taidealalle ovat tarpeen, jotta alan työpaikat pelastuvat ja alan työllisten taloudellinen ahdinko helpottuu. Kustannustuki ei korvaa toimintaedellytysten puuttumista. Kustannustuen viidettä kierrosta on syytä harkita, jos toimiala ei pääse avautumaan ja elpymään ennalleen kuluvan kesän aikana. Sulkemiskorvauksen tulisi ulottua myös yrityksille, joilla ei ole kiinteitä toimitiloja eli suljetuksi toimitilaksi käsitettäisiin yleisötilaisuus ja tapahtumapaikka myös ilman kiinteitä seiniä.

Kulttuurin kysyntää ja tarjontaa pitäisi elvyttää, jotta se nousisi koronan aiheuttamasta taantumasta.

Sulkukorvausten oikeudenmukaista kohdentumista eri alojen yritysten välillä seurattava tarkoin nyt kun se on vanhanaikaisesti kytketty toimitiloihin. Itse kustannustuen tavoitteena ei ole korvaukset, vaan konkurssien määrän vähentäminen. Kulttuuri- ja tapahtuma-alan työllisillä on vahva vääryyden kokemus siitä, että oikeus elinkeinoon, työhön ja toimeentuloon on evätty, mutta korvauksia ei ole saatu. Epäoikeudenmukaisuuden huutavuus lisääntyy vain yhteiskunnan näyttäessä monella tapaa aivan normaalilta, mutta kulttuuritapahtumien järjestäminen liiketaloudellisesti kannattavasti on edelleen osassa Suomea viranomaisten toimesta estetty.

Tarjonnan tukemisesta: Varsinkin valtiollisten tukijärjestelmien ulkopuolella olevien toimijoiden tyypillinen ongelma on likviditeetin puute. Tilainvestointeihin ja toiminnan kehittämiseen on hankala saada rahoitusta yksityisiltä rahoittajilta, mikä ajaa monet toimijat epävarmoihin vuokrasopimuksiin sekä toiminnassa käytettävän laitteiston vanhenemiseen. Myös pandemian syötyä toiminnan puskurit uusien produktioiden käynnistämiseen tarvittava likviditeetti on monella toimijalla vähissä.

Yhtenä ratkaisuna voisi olla valtion tai kunnan takaaminen, matala- tai nollakorkoisten lainojen myöntäminen kulttuuritoimijoille. Mallia takauksien laajentamisessa on mahdollista ottaa vastaavista toimista muilla toimialoilla. Näin julkinen sektori voisi ottaa osan toiminnan riskistä omille harteilleen, ja näin poistaa kulttuurialan parantumista hidastavia pullonkauloja ilman suoraa kustannusvaikutusta. Tämä parantaisi pitkällä aikavälillä monen kulttuurialan toimijan toiminnan edellytyksiä ja loisi hyvät edellytykset resilienssin kasvulle.

Kysynnän tukemisesta: Kulttuurialan elpymisessä on tärkeää paneutua myös kysynnän tukemiseen. Lomautuksista, irtisanomisista ja talouden epävarmuudesta kärsineet kuluttajat ovat vaarassa lykätä kulttuurikulutustaan. Vaikka tämä on yksilötasolla ymmärrettävää, koko yhteiskunnan tasolla tämä varovaisuus purkaa olemassa olevaa taiteen ja kulttuurin ekosysteemiä sekä kadottaa hitaasti kertynyttä osaamista. Lopputuloksena normaalin kulutuksen palautuessa ei ole enää kulttuuri-instituutioita, jotka vastaisivat kysyntään. Julkinen sektori voi tukea yksityistä

kulutusta väliaikaisesti tukitoimilla ja säilyttää kulttuurialan toimintakykyä normaalitilanteeseen asti.

Kustannustuen määräytymisen perusteet jälleen parantuneet

Yhdymme elävän musiikin etujärjestö LiveFIN ry:n lausuntoon. Kiitämme vertailukuukausien selkeytymisestä edelliseen kustannustuen kolmanteen kierrokseen verraten. Liikevaihdon vertailukuukausien on syytä olla samat kaikille toimijoille huolimatta siitä, tekeekö toimija alv-ilmoituksensa vuosittain, neljännesvuosittain, kuukausittain tai ei ollenkaan. ustannustuen tulisi kaikissa tapauksessa korvata palkkakulut täysimääräisenä. Työvoimavaltainen ala kannattaa pitää toimintakykyisenä myös valtakunnan yleisen työllisyystilanteen vuoksi.

Tukikaton nostaminen 10 miljoonaan euroon on kannatettavaa kaikissa tapauksissa. Myös kustannustuen mekanismeja noudattavan tapahtumatakuun tukikaton tulisi olla 10 miljoonaa euroa elinkeinojen yhdenvertaisen kohtelun hengessä.

Elpymisestä parantumiseen – kansainvälisten tuotantojen tuki

Kotimainen kulttuuri tarvitsee paranemisvaiheessa tukea kansallisella tasolla. Vuoden hiljaisuuden jälkeen toiminnan uudelleenkäynnistäminen vie voimavaroja erityisesti pienemmillä toimijoilla. Julkinen sektori voisi toimia toiminnan mahdollistajana luomalla uusia verkostoja ja alustoja sekä auttamalla kulttuuritoimijoiden viestinnässä.

Konkreettisina esimerkkeinä on teettämässämme kyselyssä noussut esille mahdollisesti julkiset tuet suoratoistoalustojen kehittämiseen sekä valtakunnallinen e-kirjasto.

COVID-19 -pandemian jälkeen kansainväliset tuotannot alkavat käynnistyä uudelleen. Kansainväliset produktiot ovat joillain toimialoilla, kuten esimerkiksi elokuva ja av-alalla, keskeinen suomalaisten kulttuuri- ja taidealan ammattilaisten työllistäjä. Elokuva- ja audiovisuaalisen alan parantumisen kannalta osa pandemian vuoksi patoutuneista tuotannoista olisi keskeistä saada Suomeen.

Business Finlandin tuotantokannustinjärjestelmää tuleekin lähivuosina puolustaa ja kehittää edelleen suomalaisen elokuva- ja audiovisuaalisen alan tarpeita kuunnellen. Keskiössä tulee olla suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurialan ammattilaisten etu.

Helsingissä 7.6.2021

Rosa Meriläinen
pääsihteeri